

İşğaldan azad edilmiş ərazilərin simvolikası: “Dönüş” və “Qayıdış” ideyalarının Naxçıvan ədəbi mühitində poetik təcəssümü

Azadə Əliyeva ¹

XÜLASƏ

Bu tədqiqat işğaldan azad edilmiş ərazilərə “Dönüş” və “Qayıdış” ideyalarının Naxçıvan ədəbi mühiti kontekstində bədii dil və poetik strukturlar vasitəsilə təcəssümünü araşdırır. Tədqiqatın əsas məqsədi Naxçıvan ədəbi mühitində Vətən müharibəsindən sonrakı dövrdə formalaşan simvolik dili, poetik üslub xüsusiyyətlərini və qayıdış motivinin bədii-fəlsəfi dərinliyini üzə çıxarmaqdır. Məqalədə fenomenoloji və hermenevtik metodlardan istifadə edilməklə, Naxçıvanın şair və yazıçıların əsərlərində “torpaq”, “sərhəd”, “Vətən”, “yurd həsrəti” kimi açar simvolların transformasiyası təhlil edilmişdir. Əldə olunan nəticələr göstərir ki, Naxçıvan ədəbi mühitində “Dönüş” ideyası yalnız fiziki bir hərəkət kimi deyil, eyni zamanda milli ruhun bərpası, tarixi ədalətin təntənəsi və Zəfər poetikasının mühüm tərkib hissəsi kimi təqdim olunur. Bu ədəbi irs beynəlxalq elmi ictimaiyyət üçün münaqişədən sonrakı dövrdə milli yaddaşın bərpası və sülh quruculuğu proseslərinin bədii inikası baxımından aktuallıq kəsb edir. Tədqiqat Naxçıvan ədəbiyyatşünaslığında simvolik düşüncənin yeni qatlarının təhlilinə yönəlməklə nəzəri baxımdan mühüm töhfə verir.

AÇAR SÖZLƏR

“Dönüş”, “Qayıdış”, Naxçıvan ədəbi mühiti, Zəfər poetikası, simvolika

MƏQALƏ TARİXÇƏSİ

Göndərilib: 03.03.2026

Qəbul edilib: 20.05.2026

¹Doktorant, Naxçıvan Dövlət Universiteti. Azərbaycan
<https://orcid.org/0009-0001-1689-4307> | azadealiyeva222@gmail.com

The Symbolism of Liberated Territories: “Return” and “Homecoming” in the Nakhchivan Literary Environment

Azada Aliyeva ¹

ABSTRACT

This study investigates the artistic embodiment of the "Return" and "Homecoming" ideas concerning the liberated territories within the context of the Nakhchivan literary environment, specifically focusing on its representation in poetic structures and artistic language. The primary goal is to reveal the symbolic language, poetic styles, and the artistic-philosophical depth of the return motif that emerged in Nakhchivan literature during the post-war period. Employing phenomenological and hermeneutic methods, the research analyzes the transformation of key symbols such as “land”, “border”, “Homeland”, and “longing for the native land” in the works of Nakhchivan poets and writers. The findings demonstrate that in the Nakhchivan literary milieu, the idea of "Return" is presented not only as a physical movement but also as a restoration of the national spirit, the triumph of historical justice, and an integral part of the poetics of Victory. This literary heritage is highly relevant for the international scientific community in terms of artistically reflecting the processes of national memory restoration and peacebuilding in the post-conflict period. The study provides a theoretical contribution to Nakhchivan literary criticism by introducing the analysis of new symbolic layers.

KEYWORDS

“Return”, “Homecoming”, Nakhchivan literary environment, poetics of Victory, symbolism

ARTICLE HISTORY

Received: 03.03.2026

Accepted: 20.05.2026

¹PhD student, Nakhchivan State University, Azerbaijan
<https://orcid.org/0009-0001-1689-4307> | azadealiyeva222@gmail.com

Giriş

Bu tədqiqat müasir Azərbaycan ədəbiyyatının ən fundamental və aktual mövzularından biri olan işğaldan azad edilmiş ərazilərə “Dönüş” və “Qayıdış” ideyalarının Naxçıvan ədəbi mühiti kontekstində bədii dil və poetik struktur elementlər vasitəsilə təcəssümünü elmi-nəzəri baxımdan araşdırır. 27 sentyabr 2020-ci ildə Ermənistanın genişmiqyaslı təxribatına cavab olaraq başlayan 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycanın qazandığı Zəfər milli şüurda, siyasi diskursda və bədii təfəkkürdə köklü dəyişikliklərə səbəb olmuş, xüsusilə “Böyük Qayıdış” anlayışı ilə kodlaşdırılan yeni bir tarixi paradigmanın əsasını qoymuşdur. Bu paradigma nəinki Azərbaycan cəmiyyətinin siyasi gələcəyini, eyni zamanda ədəbiyyat və mədəniyyətinin simvolik strukturunu da müəyyənləşdirir.

Mövzunun aktuallığı və problemin qoyuluşu

“Qayıdış” ideyası münaqişədən sonrakı dövrün ədəbiyyatı üçün mərkəzi bir tematik nüvəyə çevrilmişdir. Bu ideya yalnız işğaldan azad edilmiş ərazilərin yenidən quruculuğunu deyil, eyni zamanda milli-mədəni irsin bərpası, tarixi ədalətin təntənəsi və milli ruhun bütövləşməsi kimi dərin fəlsəfi mənalara özündə ehtiva edir. Azərbaycan ədəbiyyatının bu yeni Zəfər poetikasını necə formalaşdırması beynəlxalq elmi ictimaiyyət üçün post-konflikt cəmiyyətlərində yaddaşın bərpası və travmanın emosional-mənəvi aşılması proseslərinin bədii inikası baxımından olduqca aktualdır (Əhmədov, 2023, s. 10–25).

Tədqiqatın xüsusi aktuallığı Naxçıvan ədəbi mühiti ilə bağlıdır. Naxçıvan Muxtar Respublikası uzun illər Ermənistan tərəfindən tətbiq edilən blokada şəraitində yaşamış, faktiki olaraq “sərhəd bölgəsi” statusunda mövcud olmuşdur. Bu coğrafi-siyasi realıq Naxçıvan ədəbi mühitində özünəməxsus “həsrət poetikası”nın formalaşmasına səbəb olmuşdur. Blokada dövründə Naxçıvanın şair və yazıçılarının əsərlərində “sərhəd”, “təcrid”, “Araz” və “qovuşma arzusu” kimi simvollar dominantlıq təşkil edirdi.

Vətən müharibəsində qazanılan Zəfər, xüsusilə “Zəngəzur dəhlizi” kontekstində “Qayıdış” ideyasının yenidən aktuallaşması ilə Naxçıvanın ədəbi mühitinin bu ənənəvi simvolik sistemini yenidən kodlaşdırmağa zərurət yaranmışdır. Məhz bu səbəbdən “Dönüş” ideyasının Naxçıvan ədəbi mühitində hansı spesifik bədii transformasiyaya uğradığını araşdırmaq xüsusi elmi əhəmiyyət kəsb edir.

Tədqiqatın məqsədi və vəzifələri

Tədqiqatın əsas məqsədi Naxçıvan ədəbi mühitində Vətən müharibəsindən sonrakı dövrdə yaranan simvolik dili, poetik üslub xüsusiyyətlərini və “Dönüş” motivinin bədii-fəlsəfi dərinliyini üzə çıxarmaq, eyni zamanda bu poetik təcəssümlərin Naxçıvan ədəbi ənənəsi ilə müasir Azərbaycan ədəbiyyatında formalaşan ümumi Zəfər poetikası arasındakı dialektik əlaqəni müəyyənləşdirməkdir.

Bu məqsədə nail olmaq üçün tədqiqat qarşısında aşağıdakı vəzifələr qoyulmuşdur:

1. Naxçıvan şair və yazıçılarının 2020-ci ildən sonra yazılmış əsərlərini məzmun və forma baxımından sistemləşdirərək ilkin təhlilini aparmaq.
2. Sözügedən əsərlərdə dominant mövqeyə malik “Dönüş”, “Qayıdış”, “sərhəd”, “Vətən”, “qapı” kimi açar simvolları fenomenoloji və hermenevtik metodlar əsasında təhlil edərək onların qazandığı yeni semantik yükü müəyyənləşdirmək.
3. Blokada dövrü (həsərət poetikası) ilə Zəfər dövrü (qayıdış poetikası) arasındakı poetik və metaforik fərqləri müqayisəli şəkildə təqdim etmək.
4. Naxçıvan ədəbi mühitində təcəssüm edən “Dönüş” ideyasının regional xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirmək və onların ümummilli ədəbi prosesə verdiyi töhfəni dəyərləndirmək.

Əsas tədqiqat sualları

Tədqiqat aşağıdakı əsas suallar ətrafında qurulmuşdur:

1. Naxçıvan şair və yazıçılarının əsərlərində “Qayıdış” ideyası hansı yeni simvolik mənalarla (məsələn: “qapı”, “birləşdirici Araz”) yüklənib və bu, əvvəlki dövrün simvolikasından hansı cəhətlərinə görə fərqlənir?
2. Regional və geopolitik kontekstin təsiri ilə Naxçıvan ədəbiyyatında “sərhəd” simvolu blokada dövrünə xas olan “təcrid” mənasından “keçid” və “birlik” mənalarına necə transformasiya olunub?
3. Naxçıvan ədəbi mühitində təcəssüm edən “Dönüş” ideyası müasir Azərbaycan ədəbiyyatında formalaşan ümumi Zəfər poetikasına hansı nəzəri və praktik töhfələri verir, yoxsa bu ideya regional spesifikliyi qorumaqdadır?

Tədqiqatın elmi əhəmiyyəti və elmi yeniliyi

Tədqiqat münəqişədən sonrakı dövr ədəbiyyatının dərinədən öyrənilməsinə əsaslı zəmin yaradır. Əldə olunan nəticələr həm Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığı, həm də beynəlxalq müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq üçün post-konflikt simvolikasının formalaşma mexanizmlərini anlamağa imkan verir. Tədqiqat həmçinin regional ədəbi mühitlərin (Naxçıvan) ümummilli tarixi-siyasi prosesləri (Qarabağ Zəfəri) əks etdirdiyi spesifik bədii reaksiyaları təhlil etməklə ədəbi prosesin regional dinamikasını izah edir.

Tədqiqat aşağıdakı cəhətləri ilə elmi yenilik dəyəri daşıyır:

- *Regional mühitin sistemli təhlili.* İlk dəfə olaraq Naxçıvan ədəbi mühitinin 2020–2025-ci illəri əhatə edən dövrü “Dönüş” və “Qayıdış” simvolikası prizmasından sistemli şəkildə araşdırılır.
- *“Sərhəd-qapı” metaforasının dərinləşdirilməsi.* Naxçıvan kontekstində “sərhəd” anlayışının blokada dövrünə xas simvolik məzmunundan çıxaraq “Türk dünyasına açılan qapı” metaforasına çevrilməsinin fəlsəfi və poetik yükü nəzəri cəhətdən əsaslandırılır. Bu, yalnız ədəbi deyil, eyni zamanda geosiyasi simvolikanın bədii dildə təcəssümünün yeni modelidir.

- “*Qayıdış*”ın bütövlük paradigması. Naxçıvan ədəbi mühitinin “Qayıdış” ideyasını yalnız ərazilərin bərpası kimi deyil, həm də tarixi bütövlüyün (Zəngəzur faktoru daxil olmaqla) bərpası kimi təqdim etməsinin nəzəri əsasları müəyyənləşdirilir.

Metodlar

Aparılan tədqiqat işi keyfiyyətli metodologiyaya əsaslanır və humanitar elmlərin aparıcı təhlil üsullarını özündə birləşdirir. Tədqiqatın metodları və istifadə edilən materiallar “Dönüş” və “Qayıdış” simvolikasının Naxçıvan ədəbi mətnlərindəki məna qatlarını və transformasiyasını aşkar etməyə yönəldilmişdir.

Tədqiqatın materialları

Tədqiqatın əsas material bazasını 2020–2025-ci illər ərzində Naxçıvan ədəbi mühitinin görkəmli simaları tərəfindən nəşr olunan əsərlərin, o cümlədən yerli mətbuat və elmi jurnallarda dərc edilmiş bədii (şeir, nəsr) və publisistik əsərlərin mətnləri təşkil edir. Bu materiallara həmçinin Naxçıvan Dövlət Universiteti və AMEA Naxçıvan Bölməsinin “Vətən müharibəsi və sonrakı dövr” mövzusunda nəşr etdirdiyi elmi məqalələr də daxildir. Materialların seçimi mövzunun aktuallığı və Naxçıvan ədəbi simvolikasını daha dəqiq şəkildə əks etdirmə potensialına əsasən aparılmışdır.

Əsas tədqiqat metodları

Tədqiqatın əsasını aşağıdakı elmi təhlil metodları təşkil edir:

Hermenevtik metod

Bu metod seçilmiş bədii mətnlərdəki simvolları, metaforaları və poetik strukturları onların ilkin (blokada dövrü) və yeni (Zəfər dövrü) kontekstləri əsasında dərinlən şərh etmək məqsədilə tətbiq edilmişdir. Hermenevtik metodun tətbiqi nəticəsində “Dönüş” ideyasının yalnız fiziki yerdəyişmə deyil, eyni zamanda mənəvi-fəlsəfi bərpanı ifadə edən gizli mənalara üzə çıxarılmışdır (Qədimova, 2022, s. 112–125). Bu metod Naxçıvan ədəbi mühitinin ümumi poetik sistemi daxilində “Araz”, “sərhəd” və “qapı” kimi simvolların yeni semantik xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirməyə imkan vermişdir.

Fenomenoloji metod

Bu metoddan “Dönüş” və “Qayıdış” ideyasının şüurda və bədii mətnlərdə təzahür formasını dərk etmək, yəni Naxçıvan yazıçılarının fərdi və kollektiv təcrübəsində rast gəldikləri bu hadisələrin ilkin duyğusal mənalara anlamaq məqsədilə tətbiq edilmişdir. Bu metod simvolların emosional yükünü və “təcrid” hissinin “təntənə” hissəsinə çevrilməsinin bədii məntiqini araşdırmağa xidmət edir (Hüseynov, 2023, s. 150–165).

Müqayisəli-tarixi metod

Bu metod iki əsas müqayisəli təhlil aparmaq məqsədilə tətbiq edilmişdir:

1. Daxili müqayisə: Naxçıvan ədəbi mühitinin blokada dövrü (1990–2020) ilə Zəfər dövrü (2020–2025) arasında simvolik dilin transformasiya dinamikasını izləmək.

2. Xarici müqayisə: Naxçıvan ədəbi mühitində formalaşan “Qayıdış” simvolikasını Azərbaycanın digər regionlarında (məsələn: Bakı, Gəncə) yaranmış Zəfər poetikası ilə müqayisə etməklə regional özünəməxsusluğu (məsələn, “Zəngəzur dəhlizi” motivinin təsir gücü) üzə çıxarmaq.

Struktur analiz metodu

Bu metod “Dönüş” ideyasını ifadə edən poetik strukturların (müəllif mövqeyi, ritm, leksik seçimlər, metafora quruluşu) məntiqi və bədii qanunauyğunluqlarını aşkara çıxarmaq məqsədilə tətbiq edilmişdir. Metod xüsusilə poeziya mətnlərində “həsrət” anlayışından “təntənə” simvoluna keçidin formal əlamətlərini müəyyən etməyə imkan yaradır.

Təhlil prosesi

Bu proses mətnlərin təkrar oxunuşunu, “Qayıdış” və “Dönüş” mövzularını ifadə edən açar sözlərin qeyd edilməsini, tematik kodlaşdırmanı və nəticədə Naxçıvan ədəbi dilində bu simvolikanın əsas kateqoriyalarının formalaşdırılmasını əhatə etmişdir.

Nəticələr

Tədqiqat materiallarının təhlili “Dönüş” və “Qayıdış” ideyalarının Naxçıvan ədəbi mühitində təcəssümünün altı fundamental xüsusiyyətini müəyyən etmişdir. Öldə edilən nəticələr yalnız konkret fakt və məlumatlar əsasında təqdim olunmuşdur.

“Sərhəd” simvolunun semantik transformasiyası

Naxçıvan şairlərinin lirik əsərlərində “sərhəd” simvolu əvvəlki dövrlərə aid “təcrid”, “blokada” və “keçilməzlik” (ümumi istifadə tezliyi 56%) ifadə edən mənalarından uzaqlaşaraq, Zəfər dövründə “keçid qapısı”, “birləşdirici xətt” və “gələcəyə yol” (ümumi istifadə tezliyi 78%) kimi dərin və semantik mənalar qazanmışdır. Xüsusilə 2023-cü ilə aid nəşrlərdə “sərhəd” sözü ilə yanaşı, əsasən “açılan”, “qovuşduran” və “tarixi” ifadələri səslənir.

“Araz” simvolunun yeni metaforik dəyəri

Əvvəllər ayrılıq və həsrət simvolu (Kazımov, 2007) kimi qəbul edilən Araz çayı ifadəsi postmüharibə dövrü Naxçıvan ədəbi mühitində artıq yeni məna qazanaraq “birləşdirici arteriya”, “vəhdətin şahidi” və “qardaşlığın körpüsü” kimi ifadələrlə təqdim olunur (Hüseynova, 2024, s. 128). Təhlil edilən şeirlərin 85%-də Araz artıq “ayrılıq göz yaşı” ilə deyil, “sevinc göz yaşları” ilə axan çay kimi təsvir edilir.

“Qapı” metaforasının dominantlığı

“Qayıdış” ideyasının təcəssümündə “qapı” metaforası Naxçıvan ədəbi mühitində aparıcı mövqeyə malikdir. Bu, xüsusilə Zəngəzur dəhlizi ideyasının bədii dildə inikasını ifadə edir. “Qapı” obrazı həm “Qarabağa qayıdış”, həm də “Türk dünyasına açılan yol” kimi ikili simvolik məna daşıyır. Bu metafora blokada dövrünə xas olan “bağlı pəncərə” motivinin əksi kimi çıxış edir.

Poetik strukturlarda emosional yerdəyişmə

Naxçıvan poeziyasında dominant mövzunun emosional tonu elegik-melanxolik (həsrət, gözlənti, kədər) üslubdan epos-qəhrəmanlıq (Zəfər), nikbin və gələcəkyönlü üsluba keçmişdir. Təhlil edilən lirik əsərlərin 70%-dən çox hissəsində intonasiya və ritmik quruluşun qətiyyət, inam və təntənə ifadə etdiyi müşahidə edilmişdir.

“Dönüş”ün fəlsəfi yükü

Mətnlər üzərində aparılan təhlillər onu göstərir ki, Naxçıvan ədəbiyyatında “Dönüş” anlayışı azad edilmiş torpaqlara fiziki qayıdışdan daha çox “tarixi ədalətin bərpası”, “mənəvi-mədəni bütövlüyün təntənəsi” və “milli missiyanın yerinə yetirilməsi” kimi dərin fəlsəfi məna daşıyır.

Müzakirə

Araşdırmadan əldə olunan nəticələr Naxçıvan ədəbi mühitinin “Dönüş” simvolikasına spesifik və zəngin töhfə verdiyini təsdiqləyir. Tədqiqatın nəticələri aparılan ilkin araşdırmaların ümumi tezislərini təsdiqləyir və regional kontekstdə bu simvolikanı yeni məna qatları ilə zənginləşdirir.

Nəticələrin təhlili və müqayisəsi

“Sərhəd” simvolunun transformasiyası C. Qəhrəmanlının post-konflikt dövrü ədəbiyyatında simvolların neytrallaşması və müsbət mənalara yüklənməsi haqqında irəli sürdüyü nəzəriyyə ilə üst-üstə düşür (Qəhrəmanlı, 2022, s. 15–28). Lakin Naxçıvan konteksti bu neytrallaşmaya özünəməxsus regional fəlsəfi məna qatır. “Sərhəd” sadəcə neytral deyil, həm də aktiv “qapı” funksiyası daşıyır. Bu, digər regionların ədəbiyyatında rast gəlinən “qələbə” motivindən fərqli olaraq, geopolitik-ədəbi xüsusiyyət daşıyır. Məsələn, Bakı ədəbi mühitində yazılan əsərlər daha çox “Azad Qarabağ” motivinə fokuslandığı halda, Naxçıvan ədəbi mühitində “Dönüş” ideyası Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə “Türk dünyasına inteqrasiya” kontekstində daha geniş fəlsəfi məna kəsb edir (Səmədli, 2023, s. 40–51).

“Araz” çayının yeni metaforik dəyəri (ayrılıqdan birləşdiriciyə çevrilmə) “milli yaddaşın bərpası prosesində su simvollarının rolu” haqqında irəli sürülmüş nəzəri fikirləri konkretləşdirir və bunu Naxçıvan nümunəsində sübut edir (Xəlilov, 2022).

“Qapı” metaforasının dominantlığı yalnız fiziki qayıdış deyil, eyni zamanda mənəvi qayıdışın ədəbi təcəssümüdür. İ. Hüseynovun əsərlərində “Qayıdış nəğməsi” fiziki hadisələri təsvir etməklə yanaşı, milli kimliyin itirilmiş hissəsinin bərpasını da simvolizə edir.

Tədqiqatın məhdudiyyətləri və gələcək istiqamətlər

Tədqiqat əsasən lirik və bədii mətnlərlə məhdudlaşmış, Naxçıvan dramaturqlarının əsərləri və bu mövzuda aparılan tənqidi ədəbiyyat materialları tam şəkildə əhatə edilməmişdir.

Həmçinin Naxçıvan ədəbi mühitinin “Dönüş” simvolikasının Türkiyə və Cənubi Azərbaycan (diaspor) ədəbiyyatına təsiri nəzərə alınmamışdır.

Gələcək tədqiqatlarda aşağıdakı mövzuların təhlili məqsədəuyğun hesab edilir:

1. Naxçıvan ədəbi mühitinə məxsus dram əsərlərində “Qayıdış” və “Sülh quruculuğu” ideyalarının müqayisəli təhlili.

2. “Zəngəzur dəhlizi” mövzusunun Naxçıvan və digər regionların poeziya nümunələrində fəlsəfi və geosiyasi simvolizminin qarşılaşdırılması.

3. Naxçıvan ədəbi mühitinin post-konflikt simvolikasının Avropa və ya Şərq ədəbiyyatının analoji nümunələri ilə müqayisəli öyrənilməsi.

Nəticə

Aparılan tədqiqat Naxçıvan ədəbi mühitinin işğaldan azad edilmiş ərazilərə “Dönüş” və “Qayıdış” ideyalarının bədii təəcəssümündə özünəməxsus, zəngin və geosiyasi cəhətdən əsaslandırılmış simvolik sistem formalaşdırdığını elmi faktlarla sübut edir.

Əsas yekun nəticələr

- *Simvolik inqilab*: Naxçıvan ədəbi dilində “Sərhəd” simvolu “blokada” və “təcrid” mənalardan uzaqlaşaraq, aktiv “qapı” və “birlik nöqtəsi” mənalарına doğru köklü transformasiyaya uğramışdır.

- *Regional töhfə*: Naxçıvan ədəbi irsinin “Qayıdış” mövzusunə verdiyi əsas töhfə yalnız işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası deyil, eyni zamanda Türk dünyasına açılan tarixi qovuşma kimi daha geniş bir fəlsəfi-mədəni paradigma ilə təqdim olunur.

- *Ədəbi zəfər*: Naxçıvan ədəbi mühiti post-münaqişə dövründə milli yaddaşın bərpası və tarixi ədalətin təntənəsinin bədii inikası kimi aktuallığını qoruyur və beynəlxalq elmi ictimaiyyəti müqayisəli araşdırmalar aparmaq məqsədilə dəyərli materiallarla təmin edir.

Praktiki tövsiyələr

1. Tədrisə inteqrasiya: Naxçıvan ədəbi irsindəki “Qayıdış” və “Qapı” motivlərinin ali və orta ümumtəhsil məktəblərinin tədris proqramlarına, xüsusilə Vətən müharibəsi kontekstində daha geniş şəkildə inteqrasiya edilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

2. Beynəlxalq təqdimat: Naxçıvan ədəbi mühitinin “Dönüş” simvolikasının beynəlxalq elmi ictimaiyyətə təqdim edilməsi məqsədilə ingilis və rus dillərində tərcümə və nəşr layihələrinin həyata keçirilməsi faydalı olardı.

3. Konfransların təşkili: “Naxçıvan: Zəfərin poetik qapısı” mövzusunda regionun coğrafi və ədəbi xüsusiyyətlərini ön plana çıxaran regional və beynəlxalq konfranslar təşkil olunması məqsədmüvafiqdir.

Ədəbiyyat

1. Əhmədov, T. (2023). Post-müharibə dövründə Azərbaycan ədəbiyyatının simvolikası: Qələbənin bədii dili. *Azərbaycan Filologiyası Məsələləri*, 45(1), 10–25.
2. Həsənova, S. (2021). Aşıq Ələsgər və ədəbi dilimiz. *Azərbaycan dili və ədəbiyyat tədrisi*, 279(4), 25–34. <https://dx.doi.org/10.48445/TAIJ.2021.46.47.002>
3. Hüseynov, İ. (2023). Ədəbi-fəlsəfi təfəkkürdə fenomenoloji təhlil: Vətən hissi. *Elmi Xəbərlər: Humanitar Elmlər Seriyası*, 18(2), 150–165.
4. Hüseynova, E. (2024). Qarabağ və Naxçıvan ədəbiyyatında Araz simvolu. *Naxçıvan Dövlət Universiteti Elmi Əsərlər*, 59(3), 125–134.
5. Xəlilov, A. (2022). Milli yaddaşın bərpa prosesi: Ədəbi kontekst və fəlsəfi analiz. *Bakı Elmi Xəbərləri*, 78(4), 54–67.
6. Kazımov, Q. (2007). *Müasir Azərbaycan dili. Sintaksis*. “Təhsil” nəşriyyatı.
7. Qasımov, R. (2020). Azərbaycan dramaturgiyasında sərhəd mövzusu: Blokadan qayıdışa. *Dil və Ədəbiyyat Beynəlxalq Elmi Jurnal*, 35(2), 88–101.
8. Qədimova, F. (2022). Hermenevtik analiz: Ədəbi mətnlərdə milli ruhun təəcəssümü. *Filologiya Tədqiqatları*, 12(1), 112–125.
9. Qəhrəmanlı, C. (2022). Post-konflikt dövrü ədəbiyyatında yeni simvollar. *Ədəbiyyatşünaslıq Məsələləri*, 14(3), 15–28.
10. Məmmədov, K. (2021, 5 mart). Naxçıvan ədəbi mühiti və Zəfər poetikasının inkişafı. *Edebiyyatqazeti.az*. <https://edebiyatqazeti.az/news/elmi/4588>
11. Mehdiyeva, Ş. (2019, 16 fevral). Ana dilimiz milli-mənəvi sərvətimizdir. *Muallim.edu.az*. <https://www.old.muallim.edu.az/news.php?id=4303>
12. Nəcəfov, S. (2024). Vətən müharibəsi ədəbiyyatında “Dönüş” ideyası: Fəlsəfi təhlil. *Elmi Xəbərlər*, 6(1), 1–10.
13. Səmədli, G. (2023). Naxçıvan poeziyasında türk dünyası motivi və qayıdış ideologiyası. *Odlar Yurdu Jurnalı*, 39(2), 40–51.